

Lastolite™ By Manfrotto

Jiří Skořepa fotokurSy.cz

Fototahák 13

Difuzor, odrazka, deštník, … pro fotografa přírody zblízka

Fotografujte ještě lépe!

Poděkování

Tato e-kniha by nevznikla bez pomoci mnoha dalších lidí.

Speciální díky patří Jakubovi Stejskalovi a Janu Erbenovi ze společnosti Stedis s.r.o. za množství cenných technických a produktových informací. Kolegovi Petrovi Sovkovi za snímky práce s odrazkou a difuzorem.

A mé partnerce Ivě za to, že je mi, nejen ve fotografování a psaní, oporou.

Vydání fototaháku podpořila společnost Stedis s.r.o., výhradní zástupce značky Lastolite pro Českou a Slovenskou Republiku. Z čehož mám radost, protože odrazné desky a difuzory Lastolite spokojeně používám dlouhodobě, některé už více než 10 let.

Difuzor, odrazka, deštník, ... pro fotografa přírody zblízka, první vydání, 2020, © Jiří Skořepa. Všechna práva vyhrazena. Fotografie použité v knize jsou dílem autora. Snímky ukázek práce s odraznou deskou a difuzorem použity s laskavým souhlasem autora Petra Sovky.

Tato e-kniha smí být pro osobní a nekomerční užití volně šířena a dále zveřejňována a to výhradně jako celek v nezměněné podobě. Komerční užití knihy nebo jakékoliv její části (včetně částí textu či obrázků) je možné pouze s výslovným souhlasem autora.

Difuzor, odrazka, deštník, ... pro fotografa přírody zblízka

Co se dozvíte v tomto Fototaháku?

Co je odrazná deska, difuzor a fotografický deštník?

Jaké mají využití?

V čem se liší různá provedení a nač si dát pozor při výběru?

Jak difuzor, odraznou plochu a deštník správně používat.

Vyplatí se výroba svépomocí?

Jak s pomocí odrazné desky či difuzoru fotografovat v přírodě za různých světelných podmínek

Difuzor HaloCompact Diffuser 82cm 2 Stop od Lastolite, používaný při fotografování zimujících netopýrů.

Momentálně v pauze „odložený“ na háček sloupku stativu.

Obsah

Proč vznikl tento fototahák? 5
Odrazná plocha? Difuzor? Deštník? Co, kdy, jak a k čemu? 7
Odrazná plocha 9
Difuzor 13
Fotografický deštník 15
Černý (nefotografický) deštník 17
Improvizované odrazky a difuzory 18
Počasí, fotograf přírody a práce s přirozeným světlem 19
O autorovi 28
O projektu „Fototaháky“ 29
O značce Lastolite 30

Fotografie maličkého čolka obecného (Lissotriton vulgaris), pořízená v lesním mechu s přisvícením odraznou deskou Lastolite.

Nikon D 300, Micro Nikkor 105/2,8 AF-S VR, ISO 200, f/13, 0,4 s.

Proč vznikl tento fototahák?

Modifikátory světla jsou pomůcky, které umožňují kreativně měnit světlo. Nejčastěji světlo fotografického blesku nebo záblesku, ale mohou měnit i přirozené denní či sluneční světlo.

Různé odrazné plochy, difuzory a fotografické deštníky se, spolu s dalšími modifikátory světla (softboxy, voštiny, komínky, beauty dish atd.) běžně používají ve fotoateliérech a studiích. Případně v exteriéru při reklamní, módní a portrétní fotografii.

U fotografů přírody nejsou modifikátory světla příliš rozšířené. Ještě tak v makrofotografii, kdy je třeba scénu přisvítit a přitom světlo blesku změkčit.

Z pohledu ostatních fotografů jde o další vybavení, které je třeba koupit, najít pro něj místo v batohu a nosit s sebou. Což se může zdát zbytečné.

Je to škoda. Pár správně použitých odrazek a difuzér nestojí jmění, umí výrazně pomoci a dokáží vaše fotografie posunout na úplně jinou úroveň.

Fotografie orchideje okrotice červené (Cephalanthera rubra).

Pořízená v protisvětle v lesním přítmí a s přisvícením odraznou deskou Lastolite.

Nikon D 300, Micro Nikkor 102/2,8 AF-S VR, ISO 100, f/9, 1/320 s.

K čemu poslouží fotografovi přírody odrazné plochy, difuzér a fotografické deštníky?

K tomu, aby mu pomohly pořídit skvělé snímky v dobrém světle. A to i když přirozené nasvícení scény má, samo o sobě, k ideálu hodně daleko. Neboli „**Když dobré světlo není, tak si ho udělám**".

Na svých kurzech i dalších akcích a setkáních v přírodě potkávám řadu fotografů, vybavených kvalitním fotoaparátem, výbornými objektivy i skvělým stativem.

Co jim však často chybí? Pomůcky pro práci s přirozeným světlem. A bývají pak velmi překvapeni, když vidí, jak velký význam mají a jaké vylepšení přináší tyhle drobnosti pro výsledné snímky.

Přitom stačí mít s sebou jen kvalitní difuzor nebo deštník. K tomu jednu velkou a jednu malou odrazku s dobře zvoleným povrchem. A poradíte si téměř se vším.

- S černými stíny, spoustou přepalů v jasech a extrémním kontrastem slunečného dne.
- S plochým a nevýrazným „nesvětlem" zcela zatažené oblohy
- S tmavou siluetou bez kresby, fotografovanou proti světlé obloze při východu slunce
- Se studeně modrozeleným světlem ve stínech pod stromy

Fotografie kriticky ohroženého koniklece jarního (Pulsatilla vernalis) z dnes již zaniklé lokality v jižních Čechách.

Pořízená v protisvětle s přisvícením odraznou deskou Lastolite.

Nikon D 300, Nikkor 28/2,8 AiS, ISO 200, f/5,6, 1/1250 s.

Odrazná plocha? Difuzor? Deštník? Co, kdy, jak a k čemu?

Všechny zmíněné fotopomůcky slouží k tomu, aby nějakým způsobem pozměnily světlo ve scéně. Podotýkám, že se v tomto fototaháku budeme zabývat přirozeným světlem a fotografováním přírody. Portrétní, módní a reklamní fotografie pracuje se světlem trochu jinak.

Účel odrazné plochy (odrazky)

Odrazí dopadající světlo do méně nasvícených míst scény. Tím sníží kontrast, projasní stíny a vhodně zdůrazní hlavní motiv fotografie.

Účel difuzoru (neboli, fotočeštinou, difuzéru)

Částečně absorbuje a částečně rozptýlí a změkčí jím procházející světlo. Tím vyrovná kontrast mezi nasvícenými a nenasvícenými částmi scény, změkčí nasvícení, vytvoří rovnoměrnější osvětlení a dá vyniknout i jemným tonálním přechodům barev.

Fotografie maličké rosničky obecné (Hyla arborea).

Pořízená s přistíněním bílým deštníkem a decentním dosvícením odraznou deskou.

Nikon D 300, Micro Nikkor 105/2,8 AF-S VR, ISO 200, f/7,1, 1/40 s.

Účel fotografického deštníku

Existují dvě základní provedení deštníků. **Difuzní (translucentní)** čili průsvitný, poslouží podobně jako difuzor. Tedy změkčí a rozptýlí světlo. Kostra deštníku bývá potažena bílou látkou.

Odrazný (reflexní) deštník slouží ke směrování světla, podobně jako odrazná deska. Je výbornou pomůckou při směrování světla fotografických externích systémových blesků či záblesků. Pro práci s přirozeným světlem venku valný význam nemá.

Práce s odraznou deskou Lastolite sunlite/soft silver při fotografování divokých orchidejí ve skalkách jihoitalského Gargana.

Snímek je pořízený 14. 4. 2013 a Lastolite odrazka v mé ruce, mi i po dalších letech intenzivního používání dodnes bezproblémově slouží.

Odrazná plocha

Zvaná též zkráceně odrazka. Pevná deska nebo pružná obruč potažená plátnem. V obou případech s povrchem, který nějak odráží světlo.

K čemu slouží?

K projasnění stinných míst. Nebo jinak, ke zmírnění kontrastu mezi nejtmavší a nejsvětlejší partií snímku.

Pouštěli jste jako děti zrcátkem „prasátka"? Úplně stejně si pomocí odrazky pošlete světlo do místa, které chcete přisvítit.

Tip: Mnoho fotografů má potíže zjistit místo kam zrovna odrazkou v ruce svítí. Platí fyzika, úhel odrazu se rovná úhlu dopadu. Ale občas se to jen těžko odhaduje. Co s tím? Posviťte si odrazkou přímo před špičky vlastních bot. A pak prasátko přesunujte dál od sebe do scény. A pořád sledujte očima kudy skvrnka světla putuje.

Odrazek je ke koupi mnoho různých velikostí i provedení. Co vás, jako fotografa přírody, musí zajímat, je za prvé velikost a za druhé povrch odrazky.

Povrch může být jednobarevný – bílý, zlatý, stříbrný, černý... Anebo ze dvou či více barev, nejčastěji v podobě pravidelně se střídajících rovnoběžných tenkých proužků. Případně provedení 5v1, kdy je základ potažený bílou difuzní (průsvitnou) látkou a na něj se navléká oboustranný potah. Potah bývá nejčastěji z jedné strany stříbrná, z druhé zlatá. Po převrácení na rub je jedna strana černá, druhá bílá.

Fotografie kriticky ohroženého tořiče čmelákovitého Holubyho (Ophrys holosericea subsp. holubyana).

Pořízená na pozadí oblohy a s přisvícením odraznou deskou Lastolite. Srovnejte s fotografií bez přisvícení, kterou najdete na následující straně.

Nikon D 7100, Micro Nikkor 60/2,8 AF-S, ISO 100, f/14, 1/100 s.

Jakou odraznou plochu pro fotografování v přírodě vybírat?

Velikost odrazky bývá různá. Od nejmenších pevných destiček (10–15 cm) přes malé skládací odrazky (15–30 cm) až po veleobruče 120x180 cm i větší.

Zvolte si rozumně velkou. Což znamená dostatečnou k tomu, aby vůbec nějaké světlo odrážela. A zároveň dost malou na to, aby ji šlo nosit do terénu s sebou, protože odrazka, ponechaná kvůli neskladnosti doma, je k ničemu. Sám po více letech zkoušení zůstávám u jedné malé skládací kruhové odrazky 30 cm (skvěle složitelná do placičky o průměru 10 cm) a jedné větší o velikosti 50 nebo 80 cm.

Malou odrazku využijete k přisvícení menším květů anebo hmyzu (velká hmyz může snáz vyplašit). Je s ní jednodušší manipulace a dá se použít i v omezeném prostoru. Sbalená do placičky se vejde úplně všude.

Velká odrazka poslouží k nasvícení větších rostlin nebo tam, kde nemůžete fotit a svítit úplně zblízka. Což je i případ většiny okřídleného (a momentálně sedícího) hmyzu. Motýli na květech, vážky na rostlinách atd.

Čím větší odrazka, tím lépe... ale tím hůř pro transport. Odrazka 80 cm je šikovná, ale ve sbaleném stavu už má tvar kotouče o průměru 30 cm, špatně se vejde do batohu a překáží i připnutá zvenčí.

Nedávno (počátek roku 2020) přišla do prodeje skládací odrazka s povrchem „sunlite/soft silver" v produktové řadě Lastolite HaloCompact. Pro mne jasná volba a konečné řešení dilematu mezi skladností a dostatečnou velikostí.

Fotografie kriticky ohroženého tořiče čmelákovitého Holubyho (Ophrys holosericea subsp. holubyana).

Pořízená na pozadí oblohy bez přisvícení odraznou deskou. Porovnejte s fotografií, přisvícenou odraznou deskou, na předchozí straně.

Nikon D 7100, Micro Nikkor 60/2,8 AF-S, ISO 100, f/14, 1/80 s.

Co doporučuji?

Odrazku od firmy Lastolite v kombinaci „sunlite/soft silver". Sunlite (sluneční světlo či měkké slunce) je kombinací většího podílu stříbrných a menšího zlatých proužků. Poskytuje intenzivnější odražené světlo s lehce teplejším odstínem. Soft silver (měkce stříbrná) je směs stříbrných a bílých proužků, s měkčím a méně intenzivním světlem. S jedním či druhým z těchto povrchů jsem si zatím vždy vystačil.

A upřímně vám radím pořídit opravdu kvalitní originál od Lastolite, životnost je mnohonásobně delší než u levných napodobenin asijské provenience.

Fotografie vstavače Spitzelova (Orchis spitzelii), nejvzácnějšího vstavače Slovenska.

Foto v podrostu staré bučiny s přisvícením odraznou deskou.

Sony A7R, Sony 90/2,8 Macro G OSS, ISO 100, f/6,3, 2,5 s.

Povrch: Každý povrch odrazné plochy má své výhody a nevýhody.

Bílá je barevně neutrální, ale pro mnoho účelů docela slabá a světla odráží celkem málo.

Stříbrná odráží velmi intenzivně, ale světlo dává celkem studené a dost ostré.

Zlatá odráží světlo výrazně a ve velmi teplých odstínech, použitelná snad jen o „zlaté hodince" před západem slunce.

Černá odráží světlo minimálně. Smysl má leda jako černé pozadí. Nebo, v případě, kdy potřebujete světlu z některé strany, naopak v odrazu bránit, povrch ho pohltí.

Pořizovat provedení 5v1 (uvedené čtyři barvy a difuzor) je, dle mého skromného názoru, pro fotografování v přírodě téměř zbytečností. (Že i takovou odrazku mám, neznamená, že bych si ji koupil podruhé znovu.)

Kombinace povrchů zahrnují dvě či více barev, většinou uspořádaných v podobě rovnoběžných proužků.

Fotografování zimujícího netopýra velkého pomocí fotografického blesku v ruce, se světlem změkčeným přes skládací difuzor HaloCompact Diffuser 82cm 2 Stop od Lastolite.

Difuzor

Vždy jde o konstrukci (obruč nebo rám) potaženou bílým průsvitným materiálem. Který světlo dílem propustí, dílem odstíní. Difuzor nastavený do cesty ostrým slunečním paprskům, je změkčí na měkce rozptýlené difúzní světlo.

Difuzor pomůže při kontrastním slunečním světle. Anebo také když dosvěcujete fotoblesk a chcete zachovat přirozený vzhled s měkčím, rovnoměrným nasvícením. Což docílíte díky velké svítící ploše difuzoru, umístěné mezi bleskem a fotografovaným objektem.

Tohle příslušenství nejspíš nikdy nevyužijete za mlhy či podmračeného dne. Zato za slunce vám bude doopravdy a zcela zásadně chybět.

Fotografie zimujícího netopýra velkého (Myotis myotis).

Pořízená dlouhou expozicí a nasvícená pomocí fotografického blesku se světlem změkčeným přes difuzor HaloCompact Diffuser 82cm 2 Stop od Lastolite.

Sony A7R, Sony FE 100-400mm f4,5-5,6 GM, blesk Godox TT685S, difuzor Lastolite HaloCompact, ISO 100, f/11, 30 s.

Nevýhodou klasického kruhového nebo trojúhelníkového difuzoru je velikost ve složeném stavu. Menší difuzor než 80 či 120 cm nemá, dle mé zkušenosti, valný význam. Velký difuzor se ale špatně převáží. Ať máte kruhový rám nebo trojúhelníkový "trigrip", pořád jde, při složení do obalu, o poměrně velikou a neskladnou „placku".

Rešením bez kompromisů je novinka, skládací difuzor „**HaloCompact Diffuser 82cm 2 Stop**" od značky Lastolite. Kruhový rám sestavený ze segmentů tenkých duralových trubek, provlečeným gumovým lankem. Na spojený rám pomocí háčků napnete difúzní potah. Jednoduché, skladné a geniální.

Skládací hliníkový rám i s difúzním potahem se nechá sbalit do pouzdra o rozměrech pouze 6,5 x 27 x 6,5 cm a váze 335 gramů. Což odpovídá velikosti malého skládacího deštníku.

Šafrán bělokvětý (Crocus albiflorus) v namrzlé a ojíněné trávě Vysočiny.

Sony A7, Macro Yashinon 60/2,8, ISO 100, f/2,8, 1/8 s.

Fotografický deštník

Existují dvě základní provedení deštníků coby modifikátorů světla.

Odrazný (reflexní) deštník slouží ke směrování světla, podobně jako odrazná deska. Vnitřní plocha potahu bývá světlá, obvykle pro lepší odrazivost ještě se stříbrným nebo stříbrnozlatým povrchem. Vnější strana potahu bývá obvykle černá. Někdy je, pro změkčení odraženého světla, nad lesklým vnitřkem ještě další vrsta bílé látky, která odražené světlo částečně rozptýlí.

Odrazný deštík je výborná pomůcka při směrování světla fotografických externích systémových blesků či zábleskú, pro práci s přirozeným světlem venku v přírodě valný význam nemá.

Difuzní (translucentní) neboli průsvitný deštník, poslouží podobně jako difuzor. Tedy ke změkčení a rozptýlení světla. Kostra deštníku bývá potažena bílou látkou.

Výhody a nevýhody fotografických deštníků

Výhodou fotografických deštníků je velice rychlé a snadné rozložení i složení. A koneckonců i velikost ve složeném stavu jako dlouhé, ale celkem skladné, velmi úzké válcovité pouzdro.

K nevýhodám patří potřeba pozorného a opatrného zacházení, daná celkem křehkou konstrukcí kostry deštníku. Nevhodné je použití za větru, deštník zafunguje jako veliká plachta.

Fotografie tořiče sršňonosného (Ophrys biscutella) z jižní Itálie.

Pořízená v bočním světle a dosvícená pomocí odrazné desky Lastolite.

Sony A7, Sony FE 90/ 2,8 Macro G OSS, ISO 100, f/2,8, 1/640 s.

Moje osobní doporučení?

Nešetřete na kvalitě.

Dobře vybrané odrazky a difuzor jsou pomůcky, které vám budou skvěle sloužit léta a neriskujete, že se rozpadnou v nejnevhodnějším momentě. Což, podle zákona schválnosti, bývá právě na počátku dvoutýdenní výpravy, na kterou jste se rok připravovali.

Vřele nedoporučuji levné výrobky z Asie. Jsou, oproti dobrým značkovým, za třetinovou či poloviční cenu. Životnost a kvalita tomu víc než odpovídá. Po pár letech používání jsem vyhodil prakticky všechny levné odrazky. Buď nevydržel spoj obvodové pružiny, nebo povolilo obšití plátna.

Kuriózně dopadly dvě sady 5v1. „Kvalitní" černé barvivo poněkud pouštělo a prokopírovalo se na bílé plátno potahu i difuzor, které vylepšilo o černofialové rozpité skvrny. U další, zlatavě perleťové, odrazky, pro změnu barva odprýskávala v šupinkách a při každém vybalení vytvořila nepříjemný obláček.

Prostě i u odrazky a difuzoru platí totéž, co u stativu. Že se kupují minimálně dvakrát. Nejdřív levné, pak použitelné.

Pokud chcete jistou kvalitu, osobně jednoznačně radím výrobky od Lastolite.

Proč? Protože je mám dlouhodobě odzkoušené. A všechny, dokonce i ty nejstarší odrazky Lastolite, které mám přes deset let, mi dodnes spolehlivě slouží. Zažily toho za tu dobu věru dost.

Momentka z terénu během dešťové přeháňky.

V modrém dlouhém obalu složený difuzní bílý deštník Lastolite, vpravo za batohem v kruhovém modrém obalu vykukuje složená odrazná deska Lastolite 50 cm. V pozadí černý (nefotografický) deštník, který chrání pod ním schovaný fotoaparát na stativu.

Černý (nefotografický) deštník

Nepatří k běžné výbavě fotografa, ale vřele jej doporučuji. Poslouží jako ochrana fotoaparátu a objektivu při fotografování v dešti. Nebo jako ochrana fotografa deštěm kráčejícího.

Zakryje fotobatoh, odložený na lokaci, a ochrání ho proti přehřívání ve vedru pod paprsky žhnoucího letního slunce.

Ale hlavně vám přistíní displej v denním jasu venku. Díky čemuž na displeji skutečně něco vidíte a můžete snímky prohlížet a přes živý náhled rozumně ostřit i manuálně.

Jaký černý deštník vybrat?

Hlavně skladný. A s co nejbytelnější kostrou. Elegantní deštníky anglických gentlemanů s dlouhou špičkou a zahnutou rukojetí vypadají stylově v ulicích Londýna. Do přírody dávám přednost skládacím deštníkům malých rozměrů ve složeném stavu.

Velikost je na vás. Od nějakých 80 cm po 120 cm průměru v rozloženém stavu. Menší jsou skladnější, větší při dešti lépe ochrání vás i fotobatoh na vašich zádech.

Improvizované odrazky a difuzory

aneb „izolačka, guma, drát, ...“

Pokud si nejste jisti přínosem odrazky a difuzoru a chcete si je nejdřív vyzkoušet, můžete zkusit domácí kutilství. Na prvotní seznámení dobré. Ale vsadím se, že pro vážnější práci později stejně sáhnete po dobrém továrním výrobku.

Difuzor nahradíte pauzákem (průsvitný pauzovací papír, používaný k rýsování nebo ručnímu obkreslení obrazové předlohy), hedvábným papírem nebo průsvitným bílým plátnem, napnutým a přilepeným či přišitým ke vhodnému rámu (plastová obruč, kruh z drátu).

Improvizovanou bílou odrazku vytvoříte z plastové psací podložky, čtvrtky bílého papíru nebo bílé desky pěnového polystyrénu. Stříbrnou získáte z vnitřní strany rozříznutého kartonu od mléka. Nebo nalepením hliníkové fólie („staniol“, „alobal“) na vhodnou podložku. Přitom je užitečné použít trik mistrů fotografů ze starých dobrých časů kinofilmové klasiky. Alobal před nalepením nejprve několikrát zmuchlejte do koule a znovu narovnejte. Jemně zvrásněný povrch se rozčlení do spousty droboučkých plošek, které daleko lépe „rozbíjí“ světlo. Jestliže je odražené světlo až příliš intenzivní, můžete povrch navíc lehce přestříknout nebo pocákat bílou barvou

Nicméně v případě odrazek soudím, že domácí výroba postrádá smysl. Čas tomu věnovaný můžete využít jinak a lépe. Napadá mne podobenství z půvabné knížky Dr. Ludvíka Součka „Fotografujeme na cestách“

> Jednoho dne šel Dokonalý, Gautáma Buddha, po břehu řeky a nalezl tam meditujícího kajícníka, jenž se usilovné věnoval duchovním cvičením. „Čeho jsi již dosáhl, bratře?“ otázal se ho. „Dovedu po dvaceti letech ustavičných cvičeni a askeze přejít řeku po hladině vody, ó Vznešený,“ odpověděl pyšně muž. Buddha potřásl hlavou. „Pošetilče – vždyť přívoz stojí jen pár haléřů...“

Poslání: Dobrá odrazka taky.

Fotografie maličké rosničky obecné (Hyla arborea).

Pořízená za jasného dne s decentním dosvícením odraznou deskou.

Nikon D 300, Micro Nikkor 105/2,8 AF-S VR, ISO 200, f/7,1, 1/40 s.

Počasí, fotograf přírody a práce s přirozeným světlem

„Slunce nás potěší, déšť nás osvěží, vítr nás povzbudí, sníh nás rozradostní. Ve skutečnosti neexistuje špatné počasí, jsou jen různé druhy dobrého počasí."

John Ruskin

Asi jediné doopravdy špatné počasí pro fotografa v přírodě je dobré počasí. Den jako malovaný, s oblohou bez mráčku a zalitý sluncem.

V takovém dnu fotograf bloumá krajinou a fotobatoh má s sebou jen tak, ze zvyku. Nebo rovnou zůstává doma a jen občas vykoukne ven. A toužebně si přeje, aby se azuro alespoň trošku zkazilo.

Co fotografům na jasném dnu vadí? Bílé, kontrastní a nekreslící světlo. Přepaly na osvětlených místech a hluboké, černé a slité stíny. Fotografické peklo je krajina s neustále jasnou oblohou.

Jdou vůbec v takovem počasí fotografovat rostliny, detaily nebo hmyz? No, jakžtakž.

Jestliže máte šanci se k nalezenému motivu vrátit při lepším světle, třeba ráno nebo v podvečer, udělejte to. Rostliny navíc mohou být přikrášlené rosou a hmyzáci při nižší teplotě méně pohybliví.

Fotografie vzácného tořiče (Ophrys oestrifera subsp. montis-gargani) z poloostrova Gargano v jižní Itálii.

I přes ostré polední slunce dopadl snímek dobře. Díky přistínění difuzerem Lastolite Trigrip a dosvícení pomocí odrazné desky s povrchem „sunlite".

Sony A7, Sony FE 90/ 2,8 Macro G OSS, ISO 100, f/3,5, 1/500 s.

A když fotit jindy za lepších podmínek nelze? Můžete zkusit několik postupů

Když po obloze putují alespoň nějaké mraky, počkejte si na chvíli, kdy zakryjí slunce a jeho světlo změkčí.

Ideální je vystihnout moment, kdy je slunce právě na rozhraní oblaku. Tedy když sluneční kotouč začíná mizet za mrakem anebo naopak z jeho okraje vynořuje. Tehdy máte měkčí a méně kontrastní nasvícení bez černočerných stínů. Zároveň není úplný stín, světlo stále ještě pěkně barevně kreslí a zvýrazňuje struktury.

Když je nebe zcela bez mraků? Máte stále několik možností.

Použijte dostatečně velký difuzor spolu s odraznou deskou.

Portrétovaný objekt přistíníte a difuzor vám změkčí světlo. Aby zastíněná scéna nebyla nevýrazná, bezbarvá a nekontrastní, nasměrujte na ni do stínu trochu slunečního světla odrazkou. Odrazka stačí i v menší velikosti. Ohlídejte si, kde difuzér a odrazku umístíte. Tak, aby se vám nechtěně neobjevila i v záběru.

Úskalím může být světlé pozadí vzadu mimo stín difuzéru, které je nasvícené sluncem. Když nejde ztmavit, pokuste se ho vhodně zakomponovat do snímku. Jak? To už je úplně a zcela na vás.

Můžete také hlavní motiv pojmout jako tmavou siluetu na světlém pozadí. Vypadá to zajímavě u rostlin a květin, u vážek, žab, motýlů...

Nevhodně zvolená barva odrazné desky.

K nasvícení velmi vzácné trávy ovsíře stepního (Helictotrichon desertorum) byla použita zlatá odrazka. Která posunula barvy zastíněných suchých listů kolem trsu do velmi nepřirozených teplých odstínů.

Nikon D 300, Micro Nikkor 60/2,8 AF-S, ISO 100, f/10, 1/250 s.

Použijte polarizační filtr.

V přímém ostrém slunci přece jen poněkud sníží kontrast a prokreslí stíny. Není to ono, ale lepší než nic. Případně a ještě lépe nasaďte kombinaci polarizačního a didymiového filtru (např. „Night Sky“ filtr).

Zmírněte kontrasty nasvícením odraznou deskou.

Aby v ostrém slunci měla alespoň nějaký viditelný účinek, držte ji dostatečně blízko u fotografovaného objektu. A vyberte vhodný povrch. Čistě stříbrný může dávat až příliš studeně bílé světlo, lepší je kombinace proužků stříbrné a zlaté barvy.

Pokud zrovna nefotíte ve výrazně žlutooranžovém světle o „zlaté hodince“ rozhodně neberte zlatou odrazku. Nasvícení by vám vyšlo v nepřirozeně teplých odstínech.

Večerní fotografie krásné skupinky vstavače bledého (Orchis pallens), pořízená v protisvětle a s přisvícením fotografickým bleskem.

Bohužel bez oranžového filtru na hlavě blesku je světlo výbojky pro podvečer příliš studené, což je poznat a vadí zejména na listech u báze trsu.

Nikon D 7100, Micro Nikkor 105/2,8 AF-S VR, ISO 100, f/4,5, 1/160 s.

Fotografický blesk

K projasnění stínů se použít dá, ale velmi pozorně si ohlídejte intenzitu záblesku. Tak, aby blesk skutečně jen pomohl do stínů dostat kresbu, ale nebyl hlavním světlem. Použijte buď korekci výkonu blesku nebo dálkově řízený blesk mimo sáňky fotoaparátu (vhodnější), odpalovaný opticky nebo rádiově. Pozor, při optické komunikaci na sebe řídící jednotka („master“) a podřízená jednotka („slave“) musí „vidět“, nesmí mezi nimi být žádná překážka.

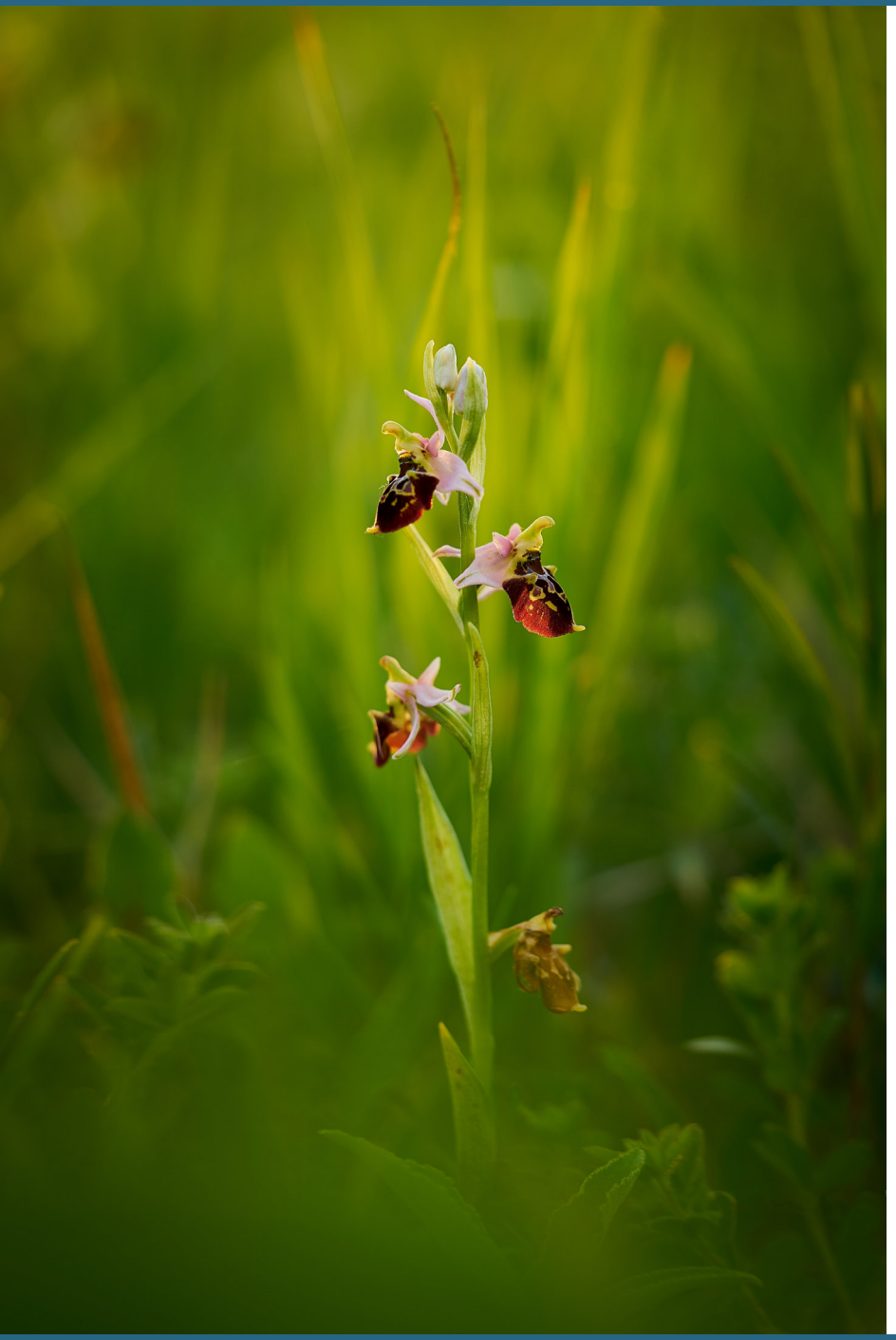
Když použijete blesk k projasnění stínů o „zlaté hodince“, může být jeho světlo až příliš bílé. A ve stínech bude nepřirozeně studené. Pomůže na hlavu blesku přidat oranžový fóliový filtr.

Měření expozice?

Se zdůrazněným středem je vhodnější než celoplošné.

Expozici podstastně ovlivňuje výrazně světlá obloha nebo lesknoucí se listy. Často může být potřebná korekce expozice do plusových hodnot, aby snímek nebyl celkově podexponovaný.

Histogram pořízené fotografie a zobrazení přepalů si zkontrolujte ihned po expozici. A případně pořiďte snímek znovu a lépe. Pár plošně nepříliš významných přesvícených teček dovede s celkovou expozicí snímku citelně zahýbat.

Fotografie tořiče čmelákovitého (Ophrys holoserica) z jižního Slovenska.

Pořízená v protisvětle před západem slunce a přisvícená pomocí odrazné desky Lastolite.

Sony A7, Sony FE 90/ 2,8 Macro G OSS, ISO 100, f/2,8, 1/640 s.

Protisvětlo

Protisvětlo a zejména téměř osové protisvětlo, je to nejúžasnější nejefektnější a nejkouzelnější nasvícení jaké si jen můžete přát. Přitom k jeho zvládnutí stačí jen několik jednoduchých a celkem levných fotopomůcek.

A také trochu štěstí, protože teorie je sice jednoduchá, ale praxe mnohem pestřejší a obvykle ne tak tak snadná.

Protisvětlo zvýrazňuje tvary a obrysy. Dodává na zajímavosti částečně průsvitným partiím scény. Posílí kontrasty a utlumí barvy.

Fotografie vstavače motýlovitého (Orchis papilionacea) z jižní Itálie v namrzlé trávě s ranní jinovatkou.

Pořízená v téměř osovém protisvětle a přisvícená pomocí odrazné desky Lastolite.

Sony A7, Sony FE 90/ 2,8 Macro G OSS, ISO 100, f/2,8, 1/200 s.

Jak s protisvětlem pracovat?

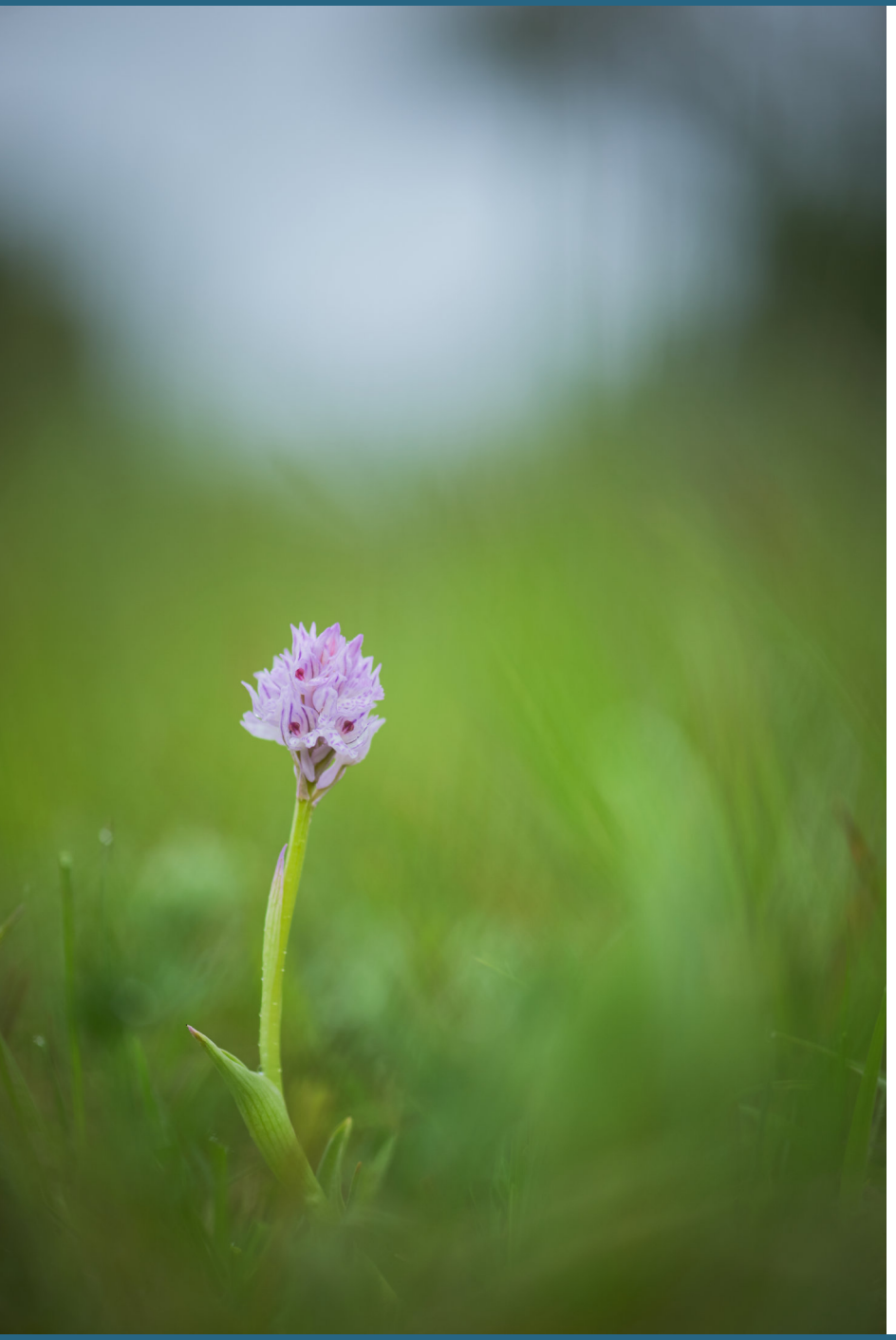
Vyvážení bílé ponechte na automatice (AWB) a snímejte do rawu. Kdyby bylo potřeba, doladíte dodatečně v postprodukci.

Chcete-li záměrně získat výraznou a působivou tmavou siluetu na světlejším pozadí, pak prostě zaostřete na kontrastní hrany. A exponujte na světla. Tak, aby pozadí nebylo přepálené.

Když potřebujete barvy i na hlavním motivu, použijte odraznou plochu. A dejte ji dostatečně blízko, protože k vyrovnání kontrastu je nutné poměrně intenzivní přisvícení.

Nebo použijte přisvícení fotografickým bleskem. Když je blesk nasazený v sáňkách aparátu, ohlídejte si aby vám objektiv neházel stín na spodní okraj snímku.

Tip: Při krásném protisvětle neztrácejte čas, nepřemýšlejte dlouho a foťte. Hezké protisvětlo nikdy netrvá příliš dlouho. A pozor, ať vám odrazná plocha nevleze až do záběru.

Fotografie vstavače trojzubého (Orchis tridentata) v ranním „nesvětle“.

Sony A7, Macro Yashinon 60/2,8, ISO 100, f/2,8, 1/80 s.

Světlo při zatažené obloze aneb „nesvětlo“

Fotografii „dělá“ světlo. A když světlo není, řešíte citelnou potíž. Osobně pro takovou situaci používám výraz „nesvětlo“.

A kdy nastává? Například při kompletně zatažené obloze chvíli předtím, než se spustí déšť. Nebo v podvečer když je slunce nizoučko nad obzorem a vy fotíte v místech, která už jsou v hlubokém stínu.

Jenže k zajímavému námětu se pokaždé nelze vrátit při příznivějších podmínkách a musíte se zkrátka nějak popasovat i s nesvětlem.

Co to znamená prakticky?

Zataženo, „plechová“ obloha a prakticky bezestínove nesvětlo. Noční můra méně zkušených fotografů a výzva pro znalé, kteří takové podmínky chtějí tvořivě využít.

Máte světla málo, je rozptýlené, nekreslí. Expoziční časy vychází výrazně delší a do toho vám ještě může fotografování komplikovat vítr. Automatické vyvážení bílé má tendenci nastavit barvy do studenějších odstínů, někdy s nádechem k fialové. A občas úplně nereálně.

Jak z toho ven, pokud možno se ctí?

Difuzor nechte klidně sbalený, nebude potřeba. Jako obrovský difuzor působí celá zatažená obloha. Světlo není směrované, postrádá dramatické kontrasty a potlačuje plastičnost detailů. Zato nádherně vykreslí i ty nejjemnější přechody barev. Místo difuzoru určitě vybalte odrazku. Pošlete do scény další světlo, byť bude rozptýlené. A zkuste to z více různých směrů..

Fotografie okrotice bílé (Cephalanthera damasonium) z lesního podrostu.

Pořízená v rozptýleném „nesvětle“ a přisvícená pomocí odrazné desky Lastolite.

Sony A7, Sony FE 90/ 2,8 Macro G OSS, ISO 100, f/5,6, 1/6 s.

Nesvětlo nabízí ideální podmínky pro klidné snímky v pastelových odstínech. Krásně ladí s květy zmáčenými deštěm či rosou. Barevnými plodnicemi hub. Podzimními lístky a modrým ojíněním trnek. Růžovými „kněžskými čepičkami“ brslenu s oranžovými středy. Vážkami a motýly s kapkami ranní rosy.

Dejte si pozor na vyvážení bílé. Nesvětlo snadno oklame automatiku fotoaparátu. A snímky mohou táhnout k fialové.

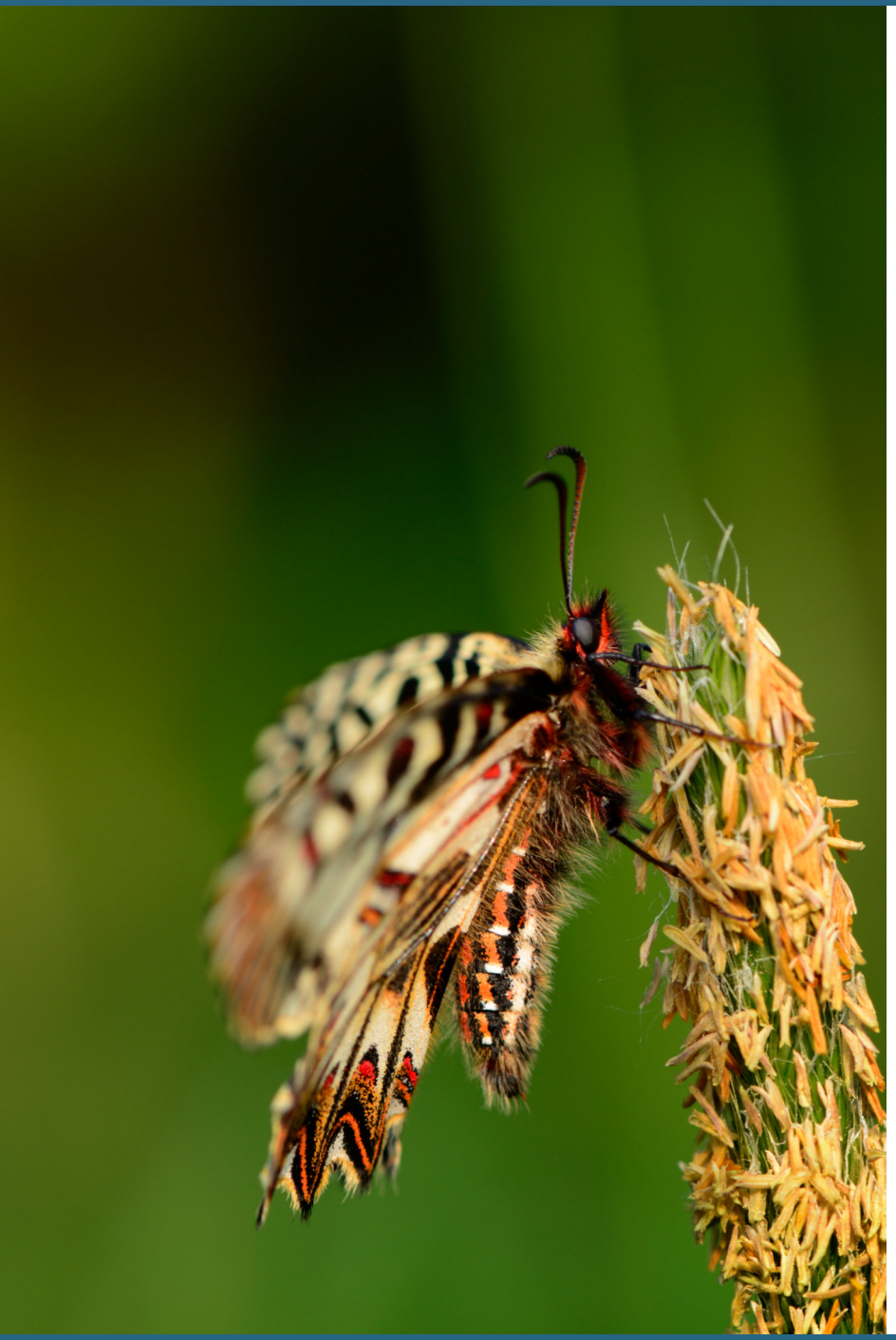
Zkuste u vyvážení bílé manuální nastavení. Vhodný může být předvolba „blesk“ (dává o trochu teplejší odstíny) nebo hodnota 5600–5700 K. Fotíte-li do rawu (což opravdu doporučuji), srovnáte snadno bílou v klidu doma při postprodukci.

Využijte nevýhod nesvětla ve svůj prospěch. Rozptýlené nesvětlo zabije textury povrchu, ale zato dá vyniknout i těm nejjemnějším přechodům barevných odstínů. Které by jinak v kontrastnějším osvětlení zanikly.

Dynamický rozsah scény je malý. Histogram vám s velkou pravděpodobností ukáže ještě rezervy jak do světel, tak i do stínů, snímek bude méně kontrastní. Nevadí – ale exponujte správně. Tak, aby ve světlech ani stínech nic nechybělo.

Pohrajte si s kompozicí. Najděte něco zajímavého v pozadí, spíš v bližším pozadí. Trs trávy. Barevné květy. Nebo skvrnky světlejší (byť šedé) oblohy.

A cloňte nejen s ohledem na ostrost. Právě tolik, aby okolí nebylo ani jednolitě ploché bez kresby, ani nepříjemně a rušivě strakaté. Jakou clonu? To je na vás a okolnostech... Někdy vyhoví clona 5,6 a jindy třeba i 13 či 16.

Fotografie pestrokřídlece podražcového (Zerynthia polyxena).

Pořízená s decentním přisvícením odraznou deskou.

Nikon D 7100, Micro Nikkor 105/2,8 AF-S VR, ISO 100, f/7,1, 1/80 s.

Co popřát závěrem?

Aby vám tenhle fototahák pomohl posunout vaše snímky zase o kus dál. Abyste se naučili těch pár užitečných drobností pro práci se světlem dobře používat.

A abyste si uměli poradit i v situaci, kdy zrovna nemáte úplně „dobré světlo".

Jiří Skořepa

Ukázka práce s odraznou deskou. Autor snímku Petr Sovka.

O autorovi

Fotografování se věnuji přes 35 let. Nejdříve na klasický černobílý i barevný kinofilm a svitek, od roku 2003 digitálně. Od značky Olympus jsem roku 2005 přešel k Nikonu a poté v roce 2016 na bezzrcadlovku Sony A7.

Spolupracuji s českým výrobcem profesionálních fotografických filtrů panem Vladimírem Fučíkem – VFFOTO.

Moderní fotovýbavu doplňuji historickými manuálními objektivy. Obvykle nemají perfektní ostrost, ale vyvažují to osobitým charakterem kresby s nádechem nostalgie časů Pentaxů, Zenitů a Praktic.

Dlouhodobě se věnuji dvěma svým projektům: Volně rostoucím evropským orchidejím a zimujícím netopýrům. Speciální oblastí mého zájmu je klasická stereofotografie.

Každoročně v dubnu pořádám, jak pro začínající, tak i pro zkušené fotografy, workshop fotografování krajiny a divokých orchidejí v jižní Itálii.

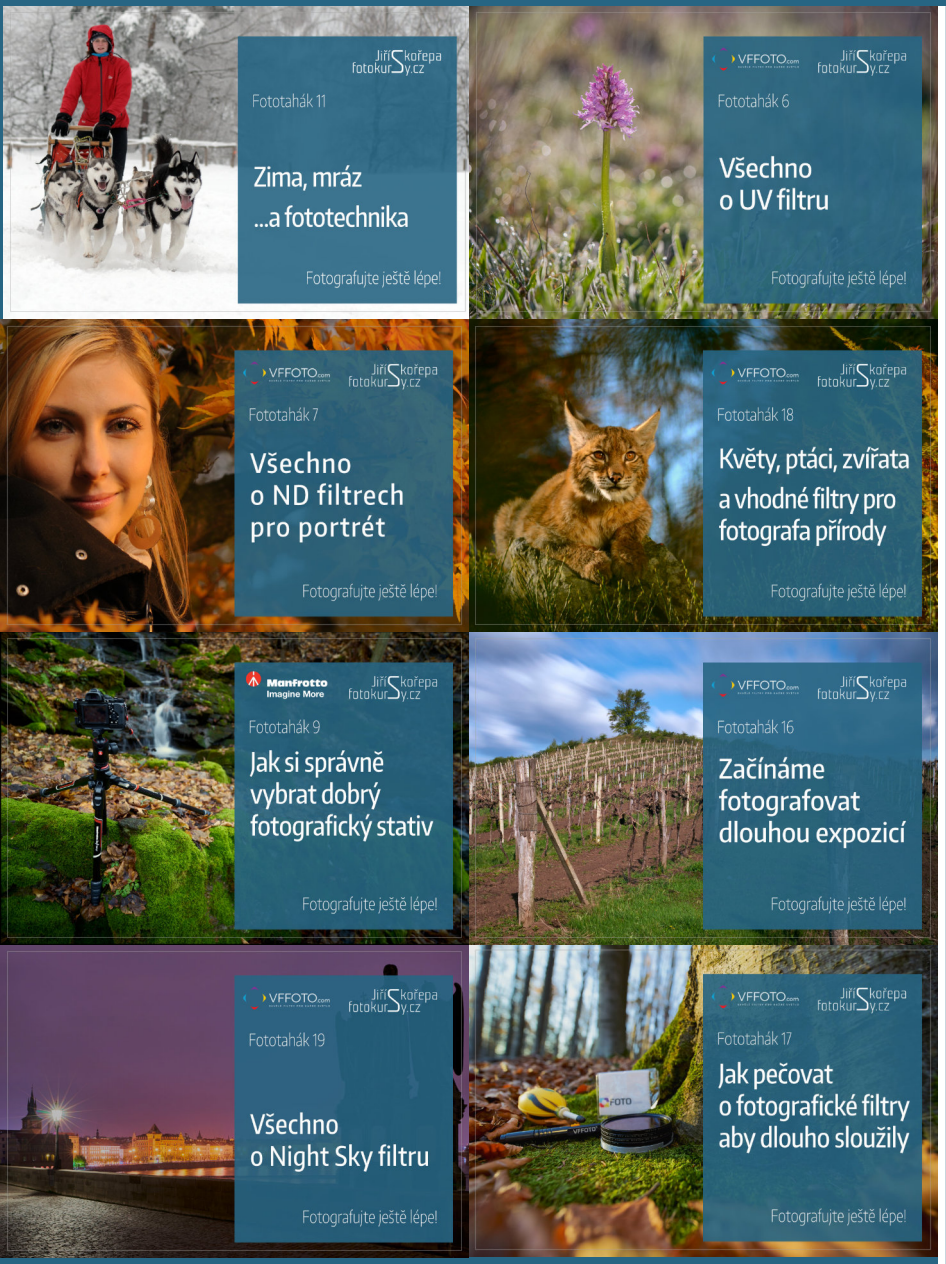
Provozuji webstránky www.skorepa-photo.com, www.starosklicka.cz, www.orchidaceae.cz, www.fotokursy.cz a www.fototahaky.cz.

Kontakt:

Jiří Skořepa

+420 702 999 521

jiri@skorepa-photo.com

e-booky pro fotografy

O projektu „Fototaháky“

Jak „fototaháky“ vznikly? Fototaháky je můj původní nápad. Nejprve jsem je připravoval pro účastníky mých individuálních kursů fotografování. Líbily se a tak jsem se rozhodl nabídnout je volně ke stažení všem.

Při psaní fototaháků vycházím z vlastních zkušeností a praxe fotografa. Doprovodné fotografie jsou z mého archivu. A proč je nejvíc ze stávajících fototaháků věnováno filtrům? Jednoduše mám k fotografickým filtrům blízko profesně a díky tomu i hodně zkušeností s nimi. V budoucích fototahácích se podíváme třeba na výběr vhodného fotobatohu, drobné fotopříslušenství, staré manuální objektivy nebo různé fígle a triky, které mohou fotografovi usnadnit život.

Copyright a užití „fototaháků“

„Fototaháky“ jsou mým autorským dílem a jejich vytváření mne stojí nemálo času. Na „fototaháky“ se vztahují autorská práva (copyright). Pro osobní užití je nabízím zdarma. Pro jiné účely je třeba podmínky užití dojednat předem. Fototaháky (ani jejich části) není dovoleno bez mého souhlasu kopírovat na jiné weby.

Máte zájem o komerční užití fototaháků, částí textu nebo některou fotografii? Chtěli byste se stát partnerem či sponzorem některého z dalších fototaháků? Napište mi nebo zavolejte.

Kontakt:

Jiří Skořepa

+420 702 999 521, +420 727 803 355

jiri@skorepa-photo.com

O značce Lastolite

Lastolite se sídlem v Coalville v Leicestershire, UK , byla založena roku 1986 jako rodinná firma. Záhy se vypracovala do pozice předního světového výrobce špičkových odrazných desek a panelů, difuzorů, fotografických deštníků, softboxů, skládacích fotografických pozadí či příslušenství pro externí blesky.

Od roku 2011 se Lastolite dále rozvíjí jako samostatná značka v portfoliu globální skupiny Vitec Group plc. (Která vlastní i další značky, mimo jiné Manfrotto, Joby, Gitzo, Lowepro, Syrp, Avenger, ...).

Značka **Lastolite** znamená

- **Nejvyšší kvalitu** použitých materiálů i zpracování.
- **Dlouhou životnost** při každodenním používání v profesionální fotografické praxi.
- **Vývoj, inovace a nová řešení.**

Lastolite v České republice

Výhradní zastoupení pro Českou republiku a Slovenskou republiku
Stedis s.r.o.

web www.stedis.cz, www.stedis.sk

e-mail info@stedis.cz telefon **+420 602 578 878**

